

LITERATUUR

In deze rubriek wordt U geïnformeerd over nieuwe literatuur op het gebied van terrariumverzorging en de systematiek van slangen. Ook kan (op speciaal verzoek) af en toe een literatuuropgave geplaatst worden over de determinatie van de slangen van een bepaald land of van een systematische groep. Tips voor nieuwe literatuur en boekbesprekingen ingezonden door lezers zijn van harte welkom. Redakteur: Ed Prüst, Voorstraat 61, 3512 AK Utrecht. Tel. 030-319347.

Afrikanische Sandrenn-Nattern im Terrarium;
Wolfgang Arndt. Herpetofauna (Ludwigsburg), 1981,
Vol. 3 (15): 25-26.

De auteur is in het bezit van een mannelijke *Psammophis punctulatus* en een paartje *Psammophis sibilans*. Deze dieren waren in het begin zeer schuw en konden bij het openen van het terrarium, door hun grote snelheid, meermaals ontsnappen. Later kwam hij nog in het bezit van twee *Psammophis sibilans subtaeniatus* en twee *Psammophis phillipsi*. De slangen eten zowel dode als levende muizen, waarbij kleine muizen gewoon in de bek worden gehouden tot het gif werkt en grotere ook nog omslingerd worden. Het gif werkt na enige minuten. Bij mensen kan het gif pijn, zwellingen en braken veroorzaken. Een beet heeft bij mensen nog nooit tot de dood geleid; men moet echter voorzichtig blijven. Soms nemen de dieren tot zes maanden lang geen voer aan. De dieren zijn overdag 10 tot 12 uur actief en zitten bij de auteur in een terrarium van 150x70x50 cm (lxbxh). De bodem is bedekt met zand, waarvan driekwart wordt verwarmd en verder nog met wat wortels en stenen. Voor de verlichting zorgt een Philips TLD super 80 TL

Lamp en voor de verdere verwarming een 60 W lamp. Overdag bedraagt de temperatuur 32°C. 's Nachts koelt het af tot kamertemperatuur. In de afgelopen vijf jaar ondernam de mannelijke Psammophis sibilans regelmatig pogingen tot paren. In september 1980 legde het vrouwtje 10 eieren tijdens de vakantie van de auteur. Bij zijn terugkeer bleken 8 eieren verdroogd. De overige 2 werden alsnog overgebracht naar een broedmachine en na 91 dagen kwam één ei uit. Het jong was 20 cm lang en woog 8 gram (53 dagen later 26 cm, 14 gram). Het dier werd gedwangvoerd met reepjes runderhart. Deze werden eerst in eiwit gedoopt en met kalk en een multivitaminen preparaat bestrooid. Op 3 april 1981 kreeg de auteur een nieuw legsel van 4 eieren (35 mm, ca. 4 gram), die na 64 dagen op 5 juni uitkwamen (één op 6 juni). De pas uitgekomen jongen waren ongeveer 25 cm lang.

Anmerkungen über die Fütterungsmöglichkeiten bei Jungschlangen; Joachim Bulian. Herpetofauna (Ludwigsburg), 1981, Vol. 3 (13): 34.

De auteur geeft een aantal voedingsmogelijkheden voor jonge slangen. Voor visetende slangen kan het voer gemakkelijk klein gemaakt worden. Vogeletende slangen kunnen met kuikenvleugels gevoerd worden. Eieretende slangen kunnen, indien er geen kleine eieren aanwezig zijn, met behulp van pipet of plastic slangetje gevoerd worden.

Voor slangetjes die, als ze eenmaal volwassen zijn, knaagdieren eten, komen de volgende mogelijkheden in aanmerking:

- 1) Zet een jong slangetje met een nestmuisje in een donkere, kleine doos.
- 2) Als 1, maar met een dood nestmuisje, waarbij de huid is opengesneden; hierbij kan de geur

- van het bloed een extra eetstimulans zijn.
- 3) Als 1 en 2, maar dan met een nestjonge rat; de geur daarvan is anders dan die van een muis.
 - 4) De jonge slang wordt een kuikenvleugel aangeboden; bij zeer kleine slangen moet deze geplukt zijn.

Mocht dit alles niet lukken, dan zal er gedwangvoederd moeten worden. Hierover, naast de reeds bestaande uitvoerige literatuur, nog enige opmerkingen: gebruik kan worden gemaakt van kuikenvleugels en muizestaarten en poten. Bij het gebruik van muizepoten moet er op gelet worden dat de poot in een gewricht wordt losgemaakt en niet zomaar wordt afgeknipt, omdat dan botsplinters beschadiging van onder andere de luchtpijp kunnen veroorzaken.

In een laatste opmerking wijst de auteur erop dat dieren die lang gedwangvoederd moeten worden, vaak zwakker zullen zijn en ontvankelijker voor ziekten. Het doden van dergelijke dieren zal soms, volgens hem, nodig zijn, evenals het uitsluiten van deze dieren van de kweek.

Die östliche Fuchsnatter (*Elaphe vulpina gloydi*); Barry Mueller. Herpetofauna (Ludwigsburg), 1980, Vol. 2 (9): 22-23.

De auteur beschrijft het voorkomen van de *Elaphe vulpina gloydi* en van *Elaphe vulpina vulpina* en geeft hierbij aan dat *Elaphe vulpina gloydi* meer van water afhankelijk is. Vervolgens wordt de slang zelf beschreven en hoe deze in Amerika in zeer eenvoudige en steriele terraria gehouden kan worden. Als voer worden muizen en jonge ratten aangeboden. Deze laatste dood, omdat ze levend gevaarlijk voor de slang kunnen worden. Een overwintering van 2 à 3 maanden bij temperaturen van 6-8°C wordt aanbevolen.

Herpetology of Africa: A Checklist and Bibliography of the Orders *Amphisbaenia*, *Sauria* and *Serpentes*; Welch, Kenneth R.G. pp. I-X, 1-293. Prijs: US \$ 19,50. Krieger Publishing Co., Inc., P.O. Box 9542, Melbourne, FL 32901, U.S.A.

Bij het doorbladeren van dit boek wordt men zich al snel bewust van de enorme hoeveelheid werk die de auteur hieraan heeft gehad. Toevallig weet ik dat een aantal herpetologen geweigerd hebben hun hulp te verlenen toen de auteur bezig was met het samenstellen van het boek, omdat zij dachten dat de heer Welch niet in staat zou zijn een zo omvangrijk werk te voltooien. Echter: zie hier het resultaat! In het boek worden achtereenvolgens de wormhagedissen, de hagedissen en de slangen van Afrika, Madagaskar, Canarische Eilanden, Madeira, Kaapverdische Eilanden, enz., stuk voor stuk genoemd. Van elke soort en ondersoort wordt de auteur plus jaartal, het genus waarin de soort origineel was ingedeeld, het verspreidingsgebied en eventueel recente literatuur, waarin een discussie over de soort is opgenomen, vermeld. Van elk genus wordt bovendien de type species vermeld.

Het boek wordt afgesloten door achtereenvolgens

- Appendix 1: algemene literatuur per familie.
- Appendix 2: literatuur per land/eiland.
- Appendix 3: lijst met Afrikaanse krokodillen en schildpadden.
- Bibliografie: 62 pagina's met literatuur over Afrikaanse reptielen (meer dan 1600 titels).
- Index voor de genera.
- Index voor de soorten en ondersoorten.

*Bij een steekproef ben ik een paar slordige fouten tegengekomen. Ik noem er enkele: *Leptotyphlops nigricans* and *nigricans* (p. 123);*

Eryx truciis (p. 133) i.p.v. *turcicus*; Malp-
lon *miolensis* (p. 149) i.p.v. *moilensis*; Fra-
zetta (p. 135) i.p.v. *Frazzetta*; *Fitsimons*
(p.123) i.p.v. *FitzSimons*.

Een gemis is een lijst met synoniemen bij elke
soort en ondersoort. Bij het doorworstelen
van de vele literatuur had de auteur volgens
mij zonder veel moeite de synoniemen kunnen
noteren. Een enkele keer is dit wel gedaan,
maar het is mij niet duidelijk welk criterium
gehanteerd is. Ook is mij niet duidelijk wan-
neer een soort of genus al dan niet als syno-
niem is gekenmerkt in dit boek. Bijvoorbeeld:
Broadley heeft in 1971 aangetoond dat *Rhamphi-*
ophis acutus wittei een synoniem is van *Rham-*
phiophis acutus acutus. Deze ondersoort is
echter toch apart opgenomen.

Het is waarschijnlijk vanwege de goede reeds
bestaande literatuur over krokodillen en
schildpadden, dat de auteur deze dieren
slechts in een appendix genoemd heeft.

Ik vind het jammer dat de genera binnen een
familie niet alfabetisch staan, maar eerst per
subfamilie gegroepeerd en dan per subfamilie
pas alfabetisch. Als je bijvoorbeeld een soort
zoekt, die tot de familie Colubridae behoort,
dan zoek je je een ongeluk tot je hem toeval-
tig tegenkomt. Men is daardoor haast gedwongen
om elk genus eerst in de index op te zoeken,
alwaar men naar de juiste pagina verwezen
wordt.

Een bewijs voor het nut van deze checklist is
het feit dat ik dit boek in de afgelopen maan-
den reeds talloze malen heb geraadpleegd. Zon-
der dit boek zou ik zelf vele uren zoekwerk
in de verspreide literatuur hebben moeten
doen. Het is voor mij dan ook reeds nu een
onontbeerlijk handboek geworden, dat ik daar-
om aan iedereen, die wel eens te maken heeft
met de systematiek of verspreiding van Afri-
kaanse reptielen, warm wil aanbevelen.